

Editorial 2017/XII/2

Envigogika 12 (2) – Úvodník/ Editorial

Publikováno / Published 22. 1. 2018

DOI: [10.14712/18023061.562](https://doi.org/10.14712/18023061.562)

Vážení čtenáři,

Úvodem posledního čísla Envigogiky v r. 2017 mi dovoluňte několik slov a vět.

Snažíme se o pravdu (ti, kdo věří, že ji lze mít), nebo cestu k ní (pro koho je horizontem snažení), hlavně ale naše práce má odhalovat lež, polopravdu, bezobsažnost, která si na významné sdělení jenom hraje. Každý se snaží, jak nejlépe dovede (dle pravidel svého diskurzu) – společně s těmi, kdo mu věří a kdo může či chce být jeho průvodcem na cestě k tomuto očištnému cíli. Nevím, asi mohou být společenství podporující se naopak ve sdílené lži, protože z ní všichni těží – potíže bývá ve slově všichni. Lží lze dobře vládnout – být jí podřízen je dvojí pohana: v *nesvobodě* člověk zakouší *deformaci*, kterou lež působí.

Cesta k pravdě se ale zkomplikovala. Už nevede přes samotné informace, důležitý je jejich pečlivý výběr a přiměřené uspořádání. Sdělení v určitém žánru, které se liší „silou“ svých argumentů. Ne všechny dokazují pravdy obecné, některé jen probouzí touhu po nich, teprve prošlapují nové cesty. Po takovém putování zbývají jen stopy v tajícím sněhu, svědectví o touze uniknout lži a nesvobodě. Přesto i tyto drobné pěšinky, těžce prošlapávané, mají smysl, protože se na nich můžeme potkat – na společné cestě. V tomto případě my, naše malé společenství Envigogiky: autoři, kteří se snaží pravdy dobrat; recenzenti, kteří zasahují, když se to nedaří nebo by cesta mohla být přímější a snažení důraznější, a důležitou roli máte i vy čtenáři. Jste součástí celkového pohybu a vlastně jeho příčinou.

Kam nás tento pohyb, na němž se všichni podílíme, dovedl v tomto čísle? Juraj Švajda a Jan Činčera hodnotí způsob, [jak panely naučné stezky představují přírodní hodnoty Národního parku Vysoké Tatry](#). Ukazují, že kvalitní interpretace, která by návštěvníky zaujala a měla na ně žádoucí dopad, by mohla pracovat s informacemi daleko promyšleněji. Že analytický pohled výzkumníka může přinést cenné podněty ke zlepšení praxe, dokládá též Dana Kapitulčinová: ukazuje různé možnosti, jak si každý z nás může vypočítat environmentální dopady svého spotřebitelského života, a zvláště stravování. [Autorka navrhuje originální kalulačku nutriční stopy](#) coby nástroj, který takovou (sebe)reflexi pro podporu udržitelné spotřeby potravin umožňuje. Protože s jeho pomocí lze hodnotit spotřební zvyklosti z pohledu jednotlivce, je možné si svůj životní styl uvědoměle utvářet, což je přístup velmi vhodný pro vzdělávání. Důraz na systematicky získaná data, která mohou přispět k přesnějšímu popisu, uvědomění si a následnému zlepšení stávajícího stavu, kladou také [spoluautoři textu Expozice žáků aerosolu při hodinách tělesné výchovy](#) – Jiří Šafránek, Ivana Turčová, Martin Braniš a Michal Hájek. Zaměřují se tentokrát na zdraví dětí a docházejí k závěru, že zvýšená fyzická zátěž vede k vyššímu vstřebávání škodlivin z ovzduší, takže nepříznivě působí už jejich nižší koncentrace. S ohledem na tento závěr doporučují nejen více pečovat o prostředí tělocvičen a sportovat přednostně v oblastech přírodních a neznečištěných, ale především navrhuje soustavně problematizovat samozřejmost: v tomto případě blahodárnost sportu za každých okolností.

Za opačný konec berou problematiku environmentálních hrozeb a jejich předcházení David Vačkář a Eliška Krkoška Lorencová. Znalost obecných rizik je pouhým impulzem k aktivitě; zkušenosti místních aktérů důležitým předpokladem úspěchu v konkrétních podmínkách; cesta ke společnému řešení však vede přes dialog těchto hráčů – jinak bude působit proti zájmům některých z nich. Jednou z možností, jak podpořit vzájemné vyjasňování požadavků a názorů na budoucí stav, je využití metody World Café; lze ji uplatnit s různými cíli a v rozdílných kontextech. Autoři v textu [Aplikace participativních metod v oblasti globálních problémů životního prostředí](#) podávají svědectví o využití této metody ve třech různých kulturních prostředích; ukazují tak možnosti a meze použití tohoto přístupu. Co ale když samotnému problému, který je třeba řešit, není věnována dostatečná pozornost (jako je tomu v případě nebezpečí spojených se změnou klimatu), nebo mu někteří aktéři rozumí nedostatečně? Pak stojí za to realizovat účinné kampaně – aby se účinkem neminuly, měl by se jejich dopad zpětně hodnotit, jak [metodicky navrhují Jan Urban, Tomáš Chabada a Jan Skalík](#). Jde totiž o to, že důsledky některých informací pro naši každodennost si plně neuvědomujeme, a tak se pro ně nechceme vzdát svých (zlo)zvyků. K tomu by bylo zapotřebí hlubší proměny myšlení, jak o ní píše Jiří Olšovský v textu [Nevoluntární hledání života](#). A kde jde o změnu myšlení, tam má důležité slovo vzdělávání – které se musí zásadně změnit také, jak [prosazují naši francouzští autoři Salim Lardjane, Françoise Laveuve a Mari Nuutinen](#). O tom, jak by takové vzdělávání mohlo taky vypadat, můžeme přemýšlet po zhlédnutí dokumentu [Geoderma](#). V metafoře zobrazující ucelenou součást biosféry (půdu coby pokožku naší Země) se názorně ukazuje hlavní princip života (v tomto případě bujícího i tam, kde bychom jej možná ani nečekali) – jeho vzájemná závislost a provázanost. Stručná [recenze filmu z dílny Ladislava Mika a Ivana Strítěského](#) toto číslo uzavírá; vlastně počkejme, je tu ještě stručná zpráva o jedné malé konferenci. Jejím úkolem bylo zrekapitulovat postoj Univerzity Karlovy (a dalších, hlavně pražských univerzit) k otázkám udržitelnosti. Dobrá zpráva je, že naše [vysoké školy si svou společenskou odpovědnost začínají uvědomovat](#), jak je vidět ze [skutečně pronesených](#), ale i pouze zamýšlených projevů na toto téma.

Pokusy o pravdu, nebo cestu k ní, nemusí být vítězné, stačí, když jsou soustavné. S pravdou není spojena moc, která vše změní, ale vnitřní síla být sám sebou, a taky pro druhé. O tom píše v tomto čísle Envigogiky [Zuzana Svobodová v článku Pojetí bratrství u Jana Patočky a jeho výzva dnešku](#). Pravda se prosazuje skrytým pohybem, který v sobě zahrnuje všechno smysluplné snažení. Aby nebyla bezmocná, aby dokázala jednotlivce i lidské společenství vyvést z podřízenosti, je třeba jí v pravém čase důrazně přitakat. Čin, který osvobozuje od lži, může osvobodit i od nenávisti. Společenství naděje, lásky a pravdy fungují na stejných principech: jsou založeny na vzájemné důvěře, a ochotě si tuto víru navzájem projevovat. Něčemu věřit, něco pro to udělat a společně se radovat z výsledku přináší radost. Tu nyní přejeme i Vám, našim čtenářům, kterým patří na naší cestě důležité místo.

Za redakční tým

Jana Dlouhá